

FOTO – KRISTAPS KALINS

Asprātīgs, ar ietilpīgu metaforisko slāni ir mākslinieku Reiņa Dzudzilo un Kristas Dzudzilo vizuālais risinājums – *Nacionālā kanāla* pasaule ir materializējusies pirmsdigitālās ēras TV krāsu matricas spilgtajās krāsās. Attēlā – Egona Dombrovskā ziņu moderators Hovards Bīls

Ekrāns balts un neparasts

Uz Nacionālā teātra Lielās zāles skatuves ir tapusi Matīsa Kažas kārtējā jaunā izrāde, turklāt, vērtējot divos neprofesionālos vārdos, – ļoti laba. **Kā iespējams darboties ar šādu jaudu – var tikai apbrīnot**

NACIONĀLAIS KANĀLS

HOLS, ČAJEFSKIS, KAŽA, DZUDZILO
Nacionālais teātris

★★★★★

Revolūcijsarkana programmiņa teju ar transparenta cienīgiem lielmēra baltiem burtiem blāuj: «Es esmu vājprātā nikns, un es to vairs necietīšu!» Šo pašu vēstījumu izklie dzālē iesēdinātie «klaķieri» – jaunieši, kas iesilda līdzzaurošanai arī pārējo publiku – TV ziņu šova skatītājus (daudzi cenšas, bet šis tomēr ir latviešu teātris ar labi audzinātiem skatītājiem). Matīsam Kažam jaunā izrāde par ekrānu (visu ekrānu) verdzību un mediju ciniski manipulātīvajām attiecībām ar auditoriju sanākusi vājprātīgi trāpīga – skumja, bet reizē arī iedvesmojoša spēka pote: gribas atjēgties, pilnībā nesakust ar ekrānu un paturēt kādu nekādu varu pār savu prātu un sapņiem. Režisors pārliecinoši turpina tēmu, ko bija jau iesācis godalgotajā iestudējumā *Maigā vara*. Skatoties jauno iestudējumu *Nacionālais kanāls*, ir jādomā, ka Orvels, uzrakstot savu *1984* (sākts rakstīt 1945. gadā!), laikam jau bija gaišredzīgāks, nekā gribētos pieļaut.

Iestudējuma *Nacionālais kanāls* literārais pirmavots ir Li Hola luga un Padija Čajefskā 1976. gada filmas *Tikls/Network* scenārijs. Luga ir uzrakstīta lineārās televīzijas laikā, kad ziņu diktors bija ar patiesību saistīta autoritāte. Es droši vien 1976. gadā melnbaltā televīziorā šķīstā nevainībā gaidīju reizi mēnesī ekrānā parādāmie Krustmāti Lienīti, bet abiem kungiem, radot šo darbu, bijis asredzīgāks skats.

Kažas izrādes spēks, pirmkārt, ir tas, ka viņš 1976. gadā televīzijas vides inspirēto tēmu ir vispārinājis līdz pilnībā šodienīgiem kontekstiem. Agnese Budovska

programmu daļas vadītājas Diānas Kristensenas lomā ir traģisks tēls – XXI gadsimta produkts, jauna tipa ambicioza sieviete haizivs, kura vairs nav spējīga gūt jebkādu emocionālu vai fizisku piepildījumu ārpus ekrānu zonas. Parastā dzīve viņu vairs neuzbudina nevienā nozīmē.

Uzrunā režisora atrastā intonācija – ja var runāt par sāpīgu un rūpju pilnu cinismu, ironiju, parodiju un sarkasmu, tad šī savādā kombinācija ir sastopama Kažas iestudējumā. Izrādi strukturē asas, kaleidoskopiskas epizodes – auglīga Kažas kā kinorežisora ietekme. Īpaši iedarbīgs šis lakonisms ir kontrastā ar Egona Dombrovskā nepārtraukto dvēseles ceļu – mankurtizāciju, no televīzijas patriota un nikna veča, kurš tukšas muldēšanas dēļ, viņa vārdiem, d.....s dēļ ir gatavs ēterā izdarīt pašnāvību, līdz arvien debilākos un spīdzīgākos šova kostīmos tērtam ētera pravietiem – padauzai, kurš, padevīgi ielicis rociņu nākamā pasūtītāja rokā, sludina arvien jaunu patiesību. Dombrovskā apvaldītais iekšēji koncentrētais aktierdarbs kontrastā groteskajam šovam piešķir skaudri emocionālu dziļumu. Viņa diktora Hovarda Bīla pēdējie vārdi ir: «Mīlie draugi, es šodien atvēru internetu. Es ieslēdzu televīziju. Nekādu ziņu vairs nav. Visi portāli tukši – ne vārda. Ekrānos nav, ko redzēt. Laikam izbeidzies, ko teikt. Gribēju nopirkt avīzi, bet sanāca tikai baltas lapas. Un mājaslapas, visas mājaslapas mūs aizved uz vienu un to pašu – uz tukšumu. Uz neko. Uz tīru signālu.»

Mājupejot no izrādes, galvā nejausi iepeld *Credo* sena dziesmiņa *Disnejlenda – Ekrāns balts un neparasts / Tagad dzīvot sāk / Atnāk Mikimausis, atnāk Donalds Daks*, un visbeidzot – *sarežģīta pasaule, pašiem jāizšķir*.

Noteikti iešu arī uz otru sastāvu!●